

4 VZNIK PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY

100 LET
PŘÍRODOVĚDECKÉ
FAKULTY UK

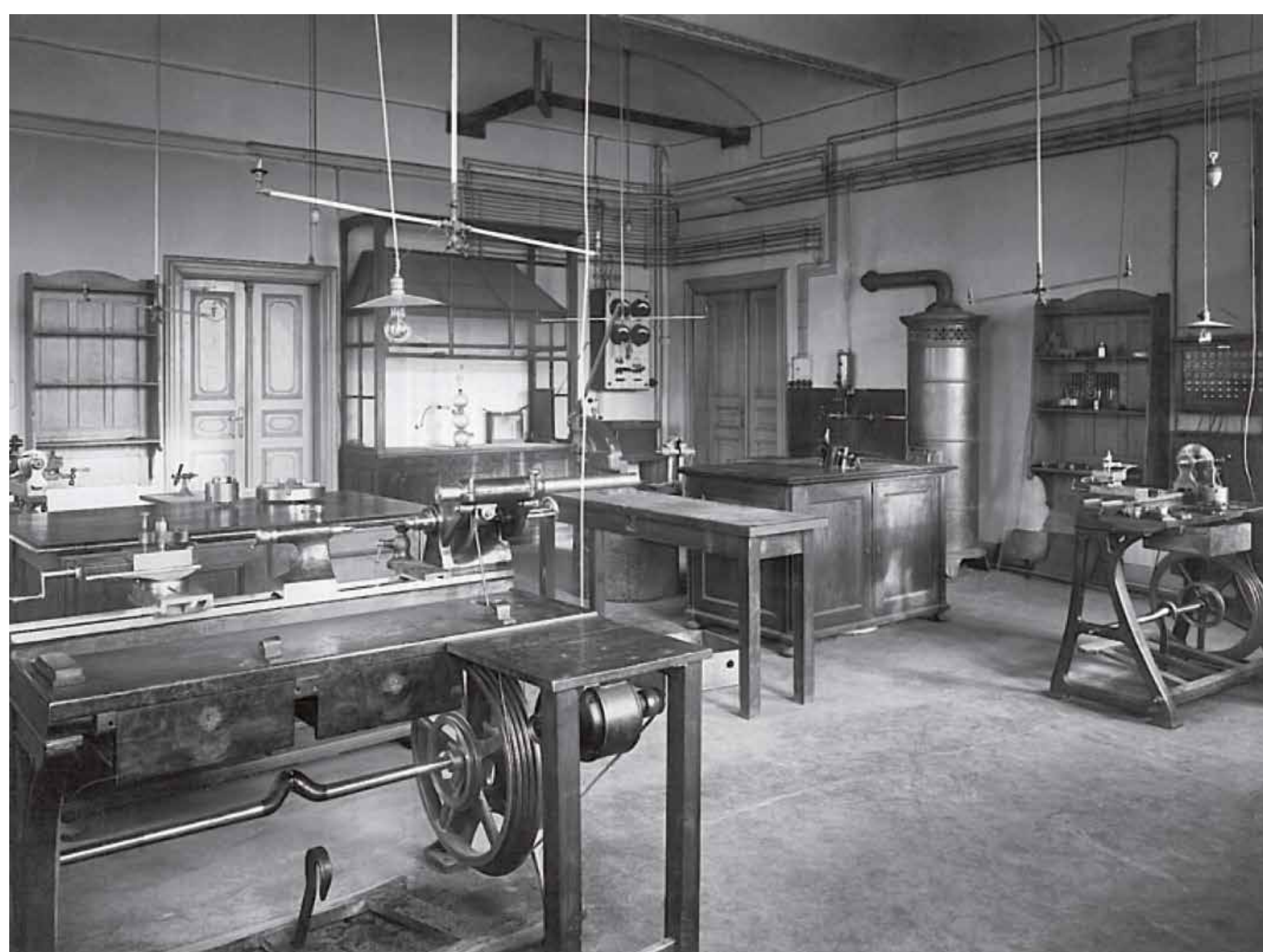
Žezlo jako hlavní součást nových insignií Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Levý snímek s postavou Přírody znázorňuje lícovou a pravý s motivem sovy rubovou stranu hlavičky. Žezlo v roce 1926 zhotovil zlatník Alois Tengler. Obr. 1a, b

Kaulichův dům, který stával na rohu Karlova náměstí čp. 21: do roku 1928 místo výuky filozofické, přírodovědecké a lékařské fakulty. Roku 1934 zde byl vystaven funkcionalistický nájemní a kancelářský dům, v jehož suterénu se dnes nachází klubové kino MAT s kavárnou. Obr. 3

Budovy fyzikálních, matematických a přírodovědných ústavů v ulici Ke Karlovu v Praze 2. Obr. 4

Interiér Fyzikálního ústavu PíF UK po roce 1918. Obr. 5

Zdroje obrázků: Archiv UK: 1a, 1b, 3, 4, 5, 6, 7a, 7b, 7c, 8. – Soukromé sbírky a sbírky PíF UK: 2.

Závěr 19. století byl dobou intenzivního rozvoje a modernizace. Česká univerzita měla na začátku 20. století oproti původním šesti již jedenáct přírodovědných ústavů, dva semináře, jeden proseminář a laboratoř pro farmaceutickou chemii; oproti původním sedmi profesorům dvanáct řádných profesorů, tři mimořádné a šest soukromých docentů. Ústavy byly v letech 1898–1911 postupně přemísťovány do nových budov na Novém Městě (na Karlově a Albertově). Co do rozsahu a kvality byla česká přírodověda na úrovni jiných vysokoškolských pracovišť v Evropě. Stále zřetelněji se ukazovalo, že pro rozvoj, specifické požadavky a diverzifikaci přírodovědných oborů je rámec filozofické fakulty svazující. Působil přitom i vzor předních evropských univerzit, které zpravidla měly zřízené samostatné přírodovědecké fakulty.

Z podnětu českých přírodovědců předložil profesorský sbor vládě již roku 1908 návrh, aby fakulta byla rozdělena na dvě části: filologicko-historickou, jejíž přednášky a semináře by se soustředily do Klementina, a matematicko-přírodovědnou umístěnou v ústavech nově postavených na Albertově nebo projektovaných. V čele tohoto úsilí stáli především profesoři přírodovědných ústavů mladší generace Bohumil Němec, František Slavík, Karel Petr a další. Jejich požadavek podpořili i někteří představitelé humanitních oborů. Ačkoli ministerstvo nejdříve návrh nepřijalo, myšlenku vytvoření nové fakulty se přesto postupně dařilo prosazovat přes počáteční odpor zastánců tradiční struktury univerzity. Oddálení jejího vzniku přinesla 1. světová válka. Po vzniku samostatného Československa byla v kontextu reorganizace vysokoškolského studia a vědecké politiky nového státu záhy obnovena jednání, která nakonec vyústila ve zřízení samostatné Přírodovědecké fakulty vyhlášené 24. června 1920. Jako poslanci prvního Národního shromáždění se o to zasadili zejména profesoři Bohumil Němec, Otakar Srdínko a František Mareš.

Přírodovědecká fakulta se stala pátou fakultou Univerzity Karlovy, tedy první z řady novodobých fakult, které doplňovaly čtyři klasické. Při svém vzniku získala budovy v rozsáhlém a velkoryse rozvrženém areálu s botanickou zahradou na pražském Albertově a jeho okolí. Univerzitní areál byl budován od počátku 20. století, za první republiky i po 2. světové válce a patří k němu budovy fakult lékařských, přírodovědecké i ČVUT. Jeho dominanty tvoří Hlavův patologicko-anatomický ústav a Purkyněův ústav embryologie a fyziologie od architekta A. Špalka.

Vědecká a pedagogická práce jednotlivých ústavů sice mohla kontinuálně navázat na předchozí výsledky, na úspěchy jednotlivých oborů a na mezinárodní prestiž jejich představitelů, ale prostor pro další rozvíjení přírodních věd se velmi znatelně rozšířil. Výuka na nové fakultě byla zahájena od zimního semestru 1920–21. Od roku 1921 byl absolventům udělován akademický titul *rerum naturalium doctor* – RNDr. V prvním semestru bylo zapsáno 719 posluchačů přírodních věd a matematiky a 130 posluchačů farmacie. Fakulta zajišťovala studium matematiky, fyziky, chemie, biologie, geologie a geografie. Bylo na ní třináct ústavů, dva semináře, proseminář a kabinet, působilo zde patnáct řádných a devět mimořádných profesorů. Prvním děkanem samostatné fakulty byl profesor matematiky Karel Petr (1868–1950).

Rektor univerzity prof. B. Němec s děkany všech fakult UK, akademický rok 1921–22. Druhým děkanem PíF byl prof. Jindřich Matiegka (druhý zleva). Ostatní děkani zleva: prof. M. Pěšina, prof. J. Vais, prof. V. Tille a prof. V. Funk. Obr. 6

Vznik nové československé státnosti doprovázelo r. 1919 ve vysokém školství také zřízení nové Masarykovy univerzity v Brně a Komenského univerzity v Bratislavě. Tím se rozšířila působnost a prohloubily odborné styky profesorů pražské univerzity. Na obrázku setkání Jozefa Ludevita Holubyho (1836–1923; uprostřed), vynikajícího slovenského floristy a od r. 1920 čestného člena Přírodovědeckého klubu v Praze, s profesory přírodovědecké fakulty Karlem Dominem (vlevo) a Josefem Podpěrou (vpravo) dne 7. června 1922 v Grýnavě u Bratislavy. Obr. 2

Ze zoologických, botanických a geologicko-paleontologických sbírek nové PíF UK. Obr. 7a, b, c

Studenti při práci v čítárně fakultních ústavů a Jednoty československých matematiků a fyziků v budově v Praze 2, Ke Karlovu 3. Obr. 8

PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

1920 – 2020